SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCIV. No. 198. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 15, 1987 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 15-го ЖОВТНЯ 1987 Ч. 198. РІК XCIV.

ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ ГАРВАРДСЬКОГО ПРОЄКТУ

(Заява Митрополита Максима Германюка й Стефа на Сулика в справі Гарвардського Проєкту)

Маємо велику приємність подати цим до відома, що нам вручено вперше зібрані твори Архиєпископа Максима-Мелетія Смотрицького, які появились в двох томах. Максим-Мелетій Смотрицький був одним з найбільш талановитих і відданих своєму народові й Церкві українських церковних письменників першої половини XVII століття.

Ці фахово й старанно видані твори Смотрицького появилися у корпусі текстів Гарвардської бібліотеки давньоукраїнської літератури, як перші в здійсненні Гарвардського Проєкту відзначення Ювілею 1000-річчя Хрищення України. Реалізація цього великого проєкту поверне українському народові твори його письменників, що присвоювані чужими, оставили невідомими нам самим і культурному чужинецькому світові. З появою зібраних творів Смотрицького почалася успішна акція привернення українському народові його великої культурної спадщини.

Ми благословляємо це велике й благородне діло та висловлюємо наше признання й вдячність усім тим, що причинились до його здійснення, а саме: керівникам Гарвардського Проєкту, Діловому комітетові й всім великодушним жертводавцям.

Ми звертаємось із закликом до всієї української громади, щоби ми всі доложили всіх потрібних зусиль для здійснення Гарвардського Проєкту з нагоди відзначення цього Великого Ювілею.

Вінніпеґ-Філядельфія, 9-го вересня 1987 року.

† Максим Германюк
Митрополит вінніпеґський
† Стефан Сулик,
Митрополит філядельфійський

Інж. В. Ростун створив 50,000 Видавничий Фонд М. Грушевського

Ню Йорк (ПС УІТ). — Розуміючи переломове значення академіка Михайла Грушевського в світовій історіографії і української історії, інж. Василь Ростун з Чикаго пожертвував на Українське Історичне Товариство 50,000 дол. для заложення Видавничого фонду УІТ для видання творів М. Грушевського, а також праць про його творчість, про його наукову, політичну і громадську діяльність. Фундатор УІТ це зробив з нагоди відзначення 70-ліття Української Центральної Ради і її голови М. Грушевського батька, першої української держави в XX столітті, Української Народньої Республіки.

Назва нового наукового фонду УІТ — „Видавничий Фонд М. Грушевського ім. інж. Василя і д-р Тетяни Ростунів". Фундатор УІТ інж. В. Ростун і Управа УІТ вірять, що цей Фонд Грушевського розбудується новими пожертвами і причиниться до видання важливих творів найвидатнішого українського історика в українській і англійській мовах. Заложенням цього фонду інж. В. Ростун відзначує також світлу пам'ять його дружини бл. п. д-р Татяни Ростун.

Василь і Татяна Ростуни родом з Полтавщини стали членами-меценатами Українського Історичного Товариства ще в 1985 році. Фундатор був дуже активним в українському громадському і політичному житті у Німеччині і в Америці. Він був головою Т-ва Сприяння Прихильників УНР в Міттенвальді, а по приїзді до Америки був деякий час головою Товариства Прихильників УНР і де факто головою ДОБРУС-у в Чикаго і та членом різних громадських установ. Інж. В. Ростун щедро жертвував на наукові установи і культурні цілі. Він завжди розумів вагу наукових історичних досліджень і об'єктивного насвітлення історії України.

ЗУСТРІЧ З Д. ШУМУКОМ

Нюарк, Н. Дж. — В суботу, 17-го жовтня ц.р., в залі церкви св. Івана Хрестителя о год. 4-ій по полудні відбудеться виступ-зустріч Данила Шумука, яку влаштовує Організація Американців в Обороні Людських Прав в Україні.

Парафія у Пармі починає святкування Тисячоліття

Парма, Огайо. — Український православний собор св. Володимира започаткує святкування Тисячоліття Хрищення України в суботу і неділю, 24-го та 25-го жовтня ц.р.

Відзначення розпічнеться в суботу по полудні коли Владика Антоній, Єпископ Ню Йорку, вигогосить доповідь про значення Тисячоліття для молоді. Перекуска після доповіді влаштує Українська Православна Ліга. О год. 6-ій буде відправлена Вечірня і буде сповідь, а опісля прийняття пригото вить сестрицтво Св. Анни.

В неділю, 25-го жовтня буде відправлена Архиєрейська Служба Божа Владикою Антонієм, у сослуженні причету собору, о. протопресвітера Степана Ганкевича, о. прот. Михайла Михайлюка та о. Івана Наконечного та інших священиків деканату. Співатиме хор собору під керівництвом Олега Махлая.

Після відправ у парафіяльному осередку відбудеться бенкет із мистецькою програмою, що її виконає парафіяльна молодь, танцювальний ансамбль, школа гри на бандурі та парафіяльний хор.

Влаштовують зустрічі подруж

Філядельфія. — З метою збереження української католицької родини, українські католицькі владики в Америці одобрили і вповні підтримують рух Подружньої обнови.

У Філядельфії такий вікенд подружньої обнови відбудеться 30, 31-го жовтня ц.р., і 1-го листопада ц.р. В Чикаго вже відбулися з великим успіхом два такі вікенди Подружньої обнови й тому організується й у третій місцевості третій, що відбудеться 13, 14 і 15-го листопада ц.р. Точні інформації про вікенд Подружньої обнови можна отримати від місцевих парохів.

„Привид над Україною: Церква, що її 'нема' "...

Ню Йорк. — Під таким наголовком, тут у „Ню Йорк Таймс" з вівтірка, 13-го жовтня, ц.р., на першій сторінці з чималим переносом на стор. 16-ту щоденника появилася велика кореспонденція про чудесні з'яви Пречистої Діви Марії в Грушеві, біля Тернополя, в Західній Україні, пера власної кореспондентки щоденника Феліціті Беррінґер. Поява цієї статті знаменна і змістом, і тим що цей щоденник не надто радо друкує вісті про Україну взагалі, та ще й такі наскрізь прихильні українцям, як названа кореспонденція.

Феліціті Баррінґер рапортує з Тернополя, де тепер постійно можна бачити великі натовпи паломників, які напливають з усієї України і з-поза неї, приносячи з собою скромні дари для Пречистої, свічі чи гроші, з молитвами-благаннями, щоб „ісцілила Мати Божа хвору дитину, щоб син вернувся живий і не калікою з війни в Афганістані, щоб п'яниця-зять опам'ятався і став доброю людиною". До Грушова йдуть з колосальною вірою люди до місця чудесної появи, яка вперше з'явилася молодій дівчині в селі Грушів, в половині травня цієї весни. Відтоді появу Богородиці бачило чимало осіб із 100,000 вірних, що за цей час тут побували.

Постать св. Марії з'являється як прозоре видиво, чи як сіра тінь, яка коситься на сірих мурах церкви Різдва Христового. Привид цей бачили не тільки вірні, але й багато кореспондентів різних періодиків, що їх цікавість привела до цих місць, — пише кореспондентка, і розповідає далі, згідно з інформаціями, які вона дістала від українського історика Франка Сисина з Гарварду, історію мартирології Української Католицької Церкви, в усьому пов'язуючи УКЦ з історією боротьби українського народу за віру і за свою правду. Є в статті про сумнозвісний львівський лжесобор 1946 року, коли совєти вирішили знищити УКЦеркву, наспраді загнавши її в катакомби, де вона існує і досі. Тепер ця Церква ще більш діяльна, ніж відразу після „злиття" її з Російською Православною Церквою понад 40 років тому.

Катакомбна українська Церква налічує тепер три мільйони вірних, згідно з Кестон-коледжом, дослідницькою британською інституцією, яка моніторує всі переслідування на релігійному ґрунті в Совєтському Союзі. Кореспондентка підкреслює, що всі ці події мають виразне католицьке забарвлення, бо почитання Матері Божої, хоч і спільне католикам і православним, все таки більш ревне в Католицькій Церкві, де Мати Божа є особливою Посередницею поміж простою людиною і її Господом. Якраз Українська Католицька Церква, її вірні стали прапороносцями українського націоналізму, українського патріотизму в змаганнях до волі. Село Грушів і чудесні з'яви там Пречистої Діви стали „великою і прикрою проблемою" для совєтської влади в час теперішньої відлиги, тому власті не знають, як поступити з цим феноменом. (Давні арешти, тюрми, заслання, покищо не стосувалися). Совєтська преса впевняє, що нікого за участь в паломництві до Грушова не переслідують. Про що інше, однак, говорять вірні з Тернопільщини. Вони говорять про шикани, грошові кари і про розганяння маси вірних силою. Про шикани писав і Бюлетень-хроніка Католицької Церкви на Україні, публікація, заснована провідником українських католиків Йосифом Терелею, звільненим цього літа з совєтських казематів, і він тепер прибув на Захід. Це Й. Тереля привіз, — пише кореспондентка, — до Папи Івана Павла II в Рим „Звернення" від українців-єпископів катакомбної Церкви, в якому ці духовники просять заступства у Папи.

Відбуваються й інші дуже важливі для українців-вірних події там тепер, а совєтська влада до певної міри розгублена і лиш кричить про „політичну провокацію", придуману „в закордонних церковно-націоналістичних центрах". В Україні, мовляв, цим „диверсіям" за кордону сприяють „фанатики й екстремісти", і все це з метою „нацьковати вірних проти атеїстів".

Кореспонденція Ф. Беррінґер подає теж фотосвітлину церкви Різдва Христового з Грушева і карту европейської частини СССР з мапою України, чітко окресленої державними кордонами, з чорною стрілкою на Тернопіль, де дійсно відбуваються дива ось уже півроку.

О. Рогатин-Макогон виступає в Рочестері

Рочестер, Н. Й. (М. Крамарчук). — У неділю, 18-го жовтня ц.р., о год. 4-ій по полудні в авдиторії школи св. Йосафата, при Стентон лейн, місцева громада матиме нагоду вперше послухати у самостійному концерті молоду співачку з Торонто — Оксану Рогатин-Макогон.

О. Рогатин-Макогон

Це неначе повна ностальгії подорож по Україні, а ще й знаменна тим, що солістка ніколи її не бачила, бо сама вона хоча дочка галичанина і волинянки, родженка канадських степів. Назвала вона свій виступ „Україно рідна, про тебе пісню я співаю". Це словесно-музичний монтаж, в якому вона перенесе присутніх уявно в рідні сторони України, пригадає минуле нашого свого сріблисто дзвінкого голосу.

У мистецькій програмі акомпаньоватиме співачці відомий в Торонто піяніст Михайло Бубна.

О. Макогон-Рогатин сопраністка тріо „Верховина" в Торонто, виступала із самостійними концертами на терені Канади і Америки, а в останньому часі, з розквітом свого таланту, продовжує свій мистецький шлях в Канадській опері в Торонто, з якою підписала контракт на сезон 1987/88. Тиждень після виступу в Рочестері солістка виїздить із гостинним турне по містах Австралії, куди її запросила українська громада. Поважні музичні критики висловлюються про її дотеперішні концерти дуже позитивно і похвально, а навіть уважають Оксану „як не найкращим, то безумовно одним із найкращих сопранових голосів нашого співочого дорісту поза межами України".

Прихід з імпрези призначений для місцевої української радіопрограми.

Дж. Буш почав передвиборчу кампанію

Гюстон. — У понеділок 11-го жовтня ц.р. віцепрезидент Джордж Буш офіційно проголосив свою кандидатуру від Републиканської партії на президента ЗСА. Проголошення відбулося в адоптованому ним стейті Тексасі, в місті Гюстоні, де його публіці представив колишній републиканський сенатор Джан Тавер.

У своїй промові віцепрезидент Буш заявив, що буде змагатися за більшу толеранцію та краще і більш гармонійне життя спільноти. Будучи, як виказують опити, найбільш популярним кандидатом серед републиканців Буш виявив в своїй лояльність президентові Роналдові Реґенові, одначе в тоні та в наголосі відчувалося його власну думку і напрямні. Він, як і президент Реґен, говорив про допомогу повстанцям в Нікараґуа, як також й про те, що не погодиться на підвищення податків. В противності до теперішньої політики, Буш підтвердив потребу більшої підтримки шкільництва та посилених заходів у збереженні чистоти довкілля.

Дорадники Буша, твердять, що на арену починає вибиватися Джордж Буш як окрема одиниця, а не як заступник президента, хоча в його політичних заявах він якраз підкреслює цей його набутий досвід на цьому пості. Інші його видатні пости в минулому: амбасадор ЗСА до Об'єднаних Націй, президент Републиканського крайового комітету, шеф місії ЗСА до Китаю і директор Центральної Розвідчої Агенції.

Померла К.Б. Лус

Вашінгтон. — Тут в столиці Америки померла після важкої недуги пістряка на 84-му році життя видатна авторка-драматург, політична діячка і консул Клер Бут Лус. Її муж відомий видавець кількох журналів. Вона ж натомість здобула собі признання за свої власні осяги як журналістка, видавець та драма тург, п'єси якої успішно ставились на сценах. Вона була відома як гостра і кон троверсійна републиканська членка Палати Репрезентантів з Коннектикат, а також як амбасадор до Італії за Адміністрації президента Айзенгавера.

Народжена в Ню Йорку 1903 року К.Б. Лус виростала в бідній, але культурній атмосфері під опікою своєї матері. Жінка міцного характеру, вона вірила у свої власні сили і наполегливість у праці, тому й удари долі, почавши від неуспішного першого подружжя через перші невдачі у драматургії до трагічної смерті дочки-одиначки, все це вона сприймала як конечність. Вмілістю жити і бути корисним для суспільства вона могла б послужити прикладом для багатьох.

ПРЕЗИДЕНТ КОСТА РІКИ ОТРИМАВ НОБЕЛІВСЬКУ НАГОРОДУ МИРУ

Ослько, Норвеґія. — Нобелівський Комітет признав цьогорічну нагороду миру для президента Коста Ріки Оскара Аріяса Санчеза за його старання довести в Центральній Америці і заходи, які довели до скликання конференції президентів п'ятох центральноамериканських держав та підписання зобов'язуючого документу в Ґватемалі, на підставі якого сиґнатори, включно із прокомуністичними сандіністами в Нікараґуа, зобов'язуються до 7-го листопада цього року, довести до замирення в себе вдома, припинити громадянську війну в Нікараґуа і Ель Сальвадорі й привернути у своїх країнах демократичні системи.

Вибір президента Коста Ріки на кандидата Нобелівської нагороди миру, є своєго роду підтримкою ґватемальської угоди, — кажуть політичні спостерігачі й дипломати, — і ударом по дотеперішній політиці Адміністрації президента Роналда Реґена, який, навіть в теперішній ситуації, не має довір'я до комуністів в Нікараґуа і прихованих цілей комуно-московської імперії в Центральній Америці, домагається від обидвох палат Конгресу схвалення додаткових 270 мільйонів долярів військової й економічної допомоги для антикомуністичних повстанців контрас.

У Вашінґтоні, спікер Палати Репрезентантів Джім Райт, демократ з Тексасу заявив кореспондентам, що немає жадного вигляду на те, щоб Палата Репрезентантів, а також Сенат схвалили під теперішню пору, коли ще ідуть переговори між представниками центральноамериканських держав, будь-який законопроєкт, що міг би пошкодити підписаному в Ґватемалі договорові, навіть тоді, як немає також запевнення, що нікараґуанські сандіністи повністю дотримуються договору і утягаються із встановленням в Нікараґуа повної демократичної системи.

Норвезький Нобелівський Комітет, після довших дебат й застанови прийшов до висновку, що президент Коста Ріки О. Аріяс Санчез був головним архітектом політики замирення в цьому районі світу, не зважаючи на те, що він „новий" у міжнародній політиці і на пост президента був обраний тільки в минулому році. Його країна не тільки сама користується демократичними свободами, але стремить до того, щоб ці свободи поширити також на сусідні країни. Так постав плян скликання нарад президентів центральноамериканських держав в Ґватемалі, де крім Коста Ріки брали участь: Нікараґуа, Ель Сальвадор, Ґватемала, Гондурас. Плян, прийнятий і підписаний у Ґватемалі Сіті, повинен увійти в силу 7-го листопада ц.р., і тому багато держав, в тому числі більшість демократичних законодавців, пропонують почекати принаймні до кінця цього року і не перешкоджати процесові замирення.

Але, як кажуть спеціялісти, від процесу замирення, може вмерти рух спротиву в Нікараґуа, якщо ЗСА припинять для нього всяку допомогу, при наявності наступу на нього сандіністів з їхньою модерною зброєю і повітряними кораблями-ґелікоптерами, отриманими в минулому році від СССР.

Норвезький Нобелівський Комітет відомий з раніших контроверсій. Наприклад, в минулому році він призначив нагороду миру для совєтського лікаря Євгенія І. Чазова, який підтримував „ідею" примусового висилання політичних в'язнів до спеціяльних психіятричних заведень КГБ, хоч офіційно він від цього закиду відпекувався. Вашінгтонська Адміністрація не дуже захоплена ідеєю Нобелівського Комітету тому, що Аріяз проповідує мир „за всяку ціну", але вона не мала впливу на відзначення його цією високою і престижевою нагородою.

У СВІТІ

ПОПУЛЯРНИЙ 63-РІЧНИЙ президент Фінляндії Мауно Коівісто проголосив у понеділок, 12-го жовтня ц.р., що він буде старатися про перевибір на другу шестирічну каденцію. Як відомо, вибори президента у Фінляндії відбудуться в січні наступного року. Президента Коівіста підтримує вже тепер, без жадної виборчої кампанії, приблизно 60 відсотків виборців, згідно з опитами переведення деякими інститутами. Фінляндська виборча система є дуже скомплікована і вона може утруднювати перевибір президента, але політичні спостерігачі думають, що тим разом кандидат не матиме жадних труднощів.

СИЛЬНОЇ ВИБУХОВОЇ ПОТУЖНОСТИ бомба експлодувала на автобусній станції в північнозахідньому місті Пакистану Пешаварі. У вислідi експлозії 13 осіб загинуло на місці і кількадесять були поранені, деякі тяжко. Бомба частинно знищила чи пошкодила 25 автобусів. Покищо жадна з екстремістичних організацій не зголосилися до цього злочину, але офіційні поліційні чинники обвинувачують в підкладанні бомб в останньому часі комуністів з Афганістану, підтримуваних Совєтським Союзом.

У СМУЗІ ГАЗИ, ОКУПОВАНОЇ Ізраїлем арабської землі, неспокої і напруга між окупаційною армією і місцевим населенням триває, а краще сказати збільшуєсть. У понеділок, 12-го жовтня ізраїльська поліція відкрила вогонь гостроми кулями проти товпи демонстрантів і вбила жінку-арабку, викликавши тим самим посилені антиізраїльські виступи арабів, зокрема молоді, які тисячами вийшли на вулиці з палестинськими прапорами і портретами керівника Палестинської Визвольної Організації Ясіра Арафата. Таких й подібних зударів між арабами і ізраїльською поліцією було більше в останньому часі.

ІРАКСЬКІ ВІЙСЬКОВІ джети заатакували грецький оливний танкер у Перській затоці. У випадку загинули два грецькі моряки, а сам корабель був тяжко пошкоджений. Прем'єр-міністер Греції Андреас Папандреу запротестував проти другого вже з черги нападу іракських літаків на грецькі танкери і заявив, що Греція незабаром розпічне за ходи на міжнародному відтинку проти Іраку і піратської поведінки її збройних сил у міжнародних водах.

АҐЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс інформує, що іракські курди, які у війні підтримують Іран, захопили в полон трьох італійців і тепер вимагають від Італії відтягнення з Перської затоки їхніх військових кораблів. У заяві курдів говориться, що в їхніх руках знаходяться три інженери, громадяни Італії, які можуть загинути, якщо їхній уряд не захоче виконати вимог „революційного уряду" курдів. Заява була написана в арабській мові і передана кореспондентам різних газет у Бейруті. В Римі, міністер закордонних справ заявив, що йому відомо про випадок захоплення, але він не зайняв жадного становища до вимог курдських терористів.

ПРЕЗИДЕНТ СИРІЇ Гафез аль-Ассад візьме участь в конференції в Йорданії після того, як його запевнили, що наради не будуть обмежені тільки до війни між Іраком й Іраном, а заторкуватимуть широкий вахляр міжнародних і внутрішньоарабських проблем, які вимагають уважної застанови керівників арабського світу. Як відомо, Сирія підтримує Іран у війні з Іраком і тому Ассад не хотів порушити тієї домовлености між ним і урядом аятолли Хомейні. Міністри закордонних справ Арабської Ліґи вже раніше заплянували цю конференцію в столиці Йорданії Аммані. Не треба виключати, що проблема війни у Перській затоці і резолюція Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, яку Іран не хоче прийняти, буде темою обговорення, але крім війни на порядку нарад є також чимало інших важливих справ.

В АМЕРИЦІ

У ВАШІНҐТОНІ ГОЛОСНО говориться про те, що американський консервативний рух, який якраз тепер є більш сильним, як будь-коли в минулому, переживає деяку кризу. Незважаючи на те, що деякі кон сервативні ідеї увійшли в русло щоденного американського життя, то політичні консервативні стратеґи зазнали великих невдач. Найбільшою їхньою журбою є питання, хто продовжуватиме нести хоругов коаліційного консерватизму, так сильно підбудованого президентом Роналдом Реґеном. В цьому союзі починають виднiти щілини, бо деякі ідеї з 1950-их років не мають тієї політичної переконливости, як колись.

ФРЕД БАРНС, КОРЕСПОНДЕНТ журналу „Ню Репаблік", перевів 2-го жовтня ц.р. інтерв'ю з президентом Роналдом Реґеном, перше від березня, в якому ставилися запити про Іран-контра аферу. В цьому інтерв'ю Президент дальше твердить, що він не знав куди пішли гроші з продажу зброї Іранові. Говорить він і про те, що продаж зброї Іранові не був в заміну за закладників і дальше підкреслює свою настанову, що на його думку ані адмірал Поіндекстер, ані підполковник Олівер Норт не переступили і не зламали закону.

ХОЧА ҐУРАҐАН „ФЛОЙД", що навістив південносхідню частину Фльориди в понеділок в пополудневих і вечірніх годинах не був визнаний експертами, як справжній ґураґан, то все таки він дав знати про себе по частині країни. Вітри „Флойда", як кажуть метеорологи, сягали тільки до 80 миль на годину, великих пошкоджень з вітрів чи повені не було, але сотні людей просиділи години, а то й цілу ніч на летовищах, бо лети були анульовані.

АҐЕНЦІЯ ЮНАЙТЕД ПРЕСС Інтернешенел, що останніми часами мас фінансові труднощі, підписала контракт вартости 2.5 міл. дол. з Адміністрацією президента Роналда Реґена, погоджуючись пересилати урядові газетні звідомлення до інформаційних бюр шістьох міст Европи. Ця новинка, що появилася у „Вашінґтон Пост", дуже затурбувала американських журналістів й спровокувала гостру критику, що незалежна пресова аґенція погодилася працювати для Уряду.

В КАЛІФОРНІЇ ЗРОСТАЄ занепокоєння тим, що значно менше число чужинців, а спеціяльно робітників в городах та садах південної Каліфорнії, голоситься щоб отримати леґальний статус за новим іміґраційним законом. Фармері в Каліфорнії є дуже цим занепокоєні і передбачають нестачу рук до праці.

МУЗЕЙ ІМ. ДЖЕЙ ПОЛ ҐЕТТІ у Лос Анджелесі, подав до публічного відома, що набув картину-шедевр мистця Джеймса Енсора „Вхід Христа в Брюсселю" з 1888 року. Набуто цю картину з приватної збірки в Ліхтенштайні і вона буде найцінішим експонатом цього музею, хоч не виявлено скільки за картину заплачено. Цю картину знавці уважають монументальним твором мистецтва XIX століття.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00.
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і „money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Обмежування влади Президента

Усім відомо, що між Білим Домом, як екзекутивною владою, і Капітолем, як владою законодатною ведеться уже традиційне суперництво за примат влади. Коли ж ув останніх виборах Демократична партія здобула більшість в обох палатах Конґресу, це традиційне суперництво змінило свій характер: демократична більшість в Конґресі повела просто кампанію проти Роналда Реґена, вдаряючи не тільки по його особі, як президента, але й по самій установі президентури. Дуже яскраво проявилося це під час кількатижневого конґресового слідства у справі так званого Іранського скандалу. Демократичні обвинувачувачі та їхні „правні дорадники" поводилися ароґантно і ставились до переслухуваних осіб як до злочинців. Несподівано цю трагікомедію обернув вістрям проти демократичних прокураторів полковник Олівер Норт. Тепер уже про це майже забули — у засобах масової інформації нема про це ані словечка.

Прийшла нова нагода після зголошення президентом Реґеном Роберта Борка, як кандидата до Верховного Суду. Переслухували Борка не про його фахові правничі кваліфікації, яких ніхто не заперечував, а ставилися до нього, як репрезентанта ворожого супроти більшости Конґресу партійно-політичного діяча. Президент Реґен в останніх своїх коротких промовах казав правду, що застосовано супроти Роберта Борка негідні методи партійної боротьби, перекручувано його, Борка, заяви, приписувано йому речі, яких не було. Насправді всім отим сенаторам, що пішли під батуту Едварда Кеннеді, який взагалі не повинен би сидіти в Сенаті та ще і його Комісії юстиції не йшлося про Борка, — йшлося про Роналда Реґена, щоби зробити йому пакість, щоби виказати, що він, Реґен, безсильний супроти більшости Конґресу, якою є демократи із своїм пожаління гідним ліво-ліберальним крилом. Переслухування на Комісії юстиції у Сенаті Роберта Борка було так режисероване, щоби вдарити по престижі і по авторитеті президента Реґена. Воно в найближчому часі теж скінчиться, бо хоча Роберта Борка не затвердять, Сенат напевне затвердить іншого кандидата, теж консервативного республіканця, бо коли би Едвард Кеннеді і товариші захотіли повестись з тим новим кандидатом, як повелися із Борком, то це могло би вдарити по них бумеранґом. У передвиборчому часі така забава дуже небезпечна і тому за всіма пресовими коментарями Сенат, отримавши від Президента іншу кандидатуру до Верховного Суду, мерщій її затвердить.

Але ось трапляється нова нагода кампанії проти Реґена. В обширі Перської затоки загострилася ситуація. В минулому тижні Іран вперше заатакував американський обсерваторський літак. Цей останній викликав радіотелефонічним шляхом допомогу і три іранські військові кораблі меншого розміру затоплено, при чому були вбиті і ранені. Ліберальна преса в ЗСА підняла крик. Демократичні сенатори домагаються, щоби застосувати схвалений в 1973 році закон, званий Актом воєнної влади, за яким американський президент може вислати військо тільки в надзвичайних випадках загрози і мусить те військо відкликати впродовж 60-ти днів, хіба Конґрес рішить інакше. Президент Реґен противиться застосувати цей Акт до теперішньої ситуації: американські, французькі й савдійсько-арабські кораблі проводять нафтоналивні танкери Кувайту, яким Америка „випозичила" свій прапор. Америці й цілому західньому світові йдеться про принцип вільної плавби по міжнародних водах. Америці йдеться головно про те, щоби не допустити на сусідні з Перською затокою води совєтської військової фльоти. Але демократичним сенаторам байдужі арґументи ґльобальної політики Америки і байдужою є проблема американського великодержавного престижу. Їм залежить на тому, щоби в останніх 15-ти місяцях урядування Роналда Реґена послабити його популярність і персонально докучити. Тому тепер приписується йому вину загинулих американських вояків у Ливані в наслідок терористичних атак і навіть загин нечисленних морських піхотинців під час ліквідації комунізму на острові Ґренада.

Тепер переживаємо історичну добу занепаду моралі й етики в особистому, родинному і громадському житті. Газети рояться описами щораз нових скандалів, оскаржили в Ню Йорку у перекупстві навіть одного суддю. Колись знайдуться американські відповідальні учені історики, які напевне тавруватимуть теперішню негідну кампанію партійницького характеру проти одного з найкращих Президентів цієї країни.

Василь Сокіл

ГРІХ І КАЯТТЯ

Релігійні люди усвідомлюють згубність гріха і ревно дотримуються в особистому і громадському житті Господніх заповідей людської поведінки. Гріх, малий чи великий, як порушення моральних принципів уважається однаково серйозною провиною перед усевишнім суддею, який суворо може покарати грішника. Можна було й самого себе покарати, — принаймні покаятися. Посповідатися. Скласти покуту. Одверто признатися у недоброму вчинку. Люди знали, як це робити. Насамоті перед Богом у молитві, на Сповіді в церкві, покаятися перед собою чи, найважливіше, перед тим, кому заподіяно кривду.

Цим можна було зняти гріх з душі. А за непокаяння, за невимолені гріхи, за небажання признатися у провинах людину чекали покарання від Бога.

У безбожному суспільстві не існує поняття гріха як підстави до покарання. Люди не бояться грішити, переступати межі моральних стосунків, бо всі етичні заповіді скасовані як мракобісні забобони. Порушення або цілковита відмова від моральних принципів, на яких тримається цивілізований світ і звеличується людська гідність, в такому суспільстві абсолютно нормальна річ. Людей за гріхи там не карають, бо не вважають їх злочином. Карають переважно за злочини і то перед державним устроєм. А в міжлюдських стосунках людину можуть покарати лише за два „гріхи": за крадіжку та за вбивство.

В аморальному суспільстві не бояться грішити, бо нема перед ким каятися чи сповідатися, — нема ні Бога, ні совісти. В умовах уседозволености можна безкарно замордувати мільйони хліборобів, гноїти на каторзі сотні тисяч непокірних, розстрілювати колишніх соратників, цуратися свого роду, на кістках замучених звеличити себе, — і не відчути ані найменшого докору совісти.

Однак, не хотілося б помилитися, але за останній час щось ніби справді людське починає діятися на тому світі. Мова про той світ, де все голосніше говориться про корінну перебудову, переоцінку застарілих цінностей, про відповідальність, „гласність", одвертість, чесність, гуманність...

І як щось раніш цілком несподіване, почули ми, — не скажу виклик чи вимогу, — радше, — запрошення до каяття. Покищо це окремі голоси побажання, щоб винні у заподіяних людям малих чи великих кривд прилюдно визнали свої гріхи і виявили бодай жаль з цього приводу. Складна ця справа.

Якщо вірити народній приказці „Всяк чоловік не без гріха", можна уявити, скільки грішників сховається за цими „всякими чоловіками", щоб не йти на Сповідь. Хто побажає бути першим? Може, зовсім не буде потрібно? Адже досі ніхто не брав на себе покуту за злочини. Чому я мушу за всіх відповідати?

Взагалі довгий час, властиво кажучи, завжди підіймати питання відповідальности за минулі кривди чи злочини було заборонено. Справжніх винуватців не дозволялося називати, а коли вже нікуди було діватися, злочинців створювали в кабінетах ҐПУ чи КҐБ. Це були фашисти-гітлерівці, які, мовляв, замордували в Катині тисячі польських офіцерів, це ж вони у Вінниці постріляли українських патріотів, ув'язнених у комуністичних тюрмах.

Згадка про такі „гріхи" веде мене до злочинів минулих десятиліть, які починалися під вигуки „Крой, Ванька, Бога нет!" і тривають по ці пори безкарно. Але не хочеться повторювати відоме.

Не знаю, хто був першим, який намагався бодай зачепити в художньому творі заборонену тему про Гріх і Каяття, про Злочин і Покуту, однак, у мене принаймні двадцять років тому (в часи Хрущовської відлиги) був написаний варіянт драми про діяча значного масштабу, який на переломному етапі свого життя почав задумуватися над тим, якою ціною здобуто його благополуччя. Врешті, відчувши власну провину в зраді своїх колишніх друзів і усвідомивши, що нема жодного виправдання за вчинені ним злочини, кінчає життя самогубством.

Зрозуміла річ, такий твір у тих умовах не міг бути опублікований. Пролежавши у шухляді довгі роки, ця драма, що зветься „Поминки", сподіваюся, — буде надрукована ближчим часом тут, у вільному світі.

Важко перелічити всі „гріхи", які були страшними злочинами, заподіяними багатьом діячам літератури й культури України. Про це сьогодні на сторінках совєтських газет багато висловлено гірких слів. Скільки ж бо сплюндровано скарбів української культури! Скільки майстрів понищено! А скільком укорочено віку! Скільки століочено на ранньому цвіту? Скільки зацьковано, затоптано, згноєно?

Усіх не згадати. Хоч і лунає дижурне гасло: „Ніхто не забутий, ніщо не забуто!" Про мертвих, може, якось і згадають, але винуватців, будьте певні не знайдуть, бо й не шукатимуть.

А що ж робити з тими, які всупереч усьому, надиво, вижили і заговорили голосом непереможньої Правди? Трагедія ж у тому, що такого голосу ми могли б ніколи й не почути так само, як, на превелику біду, не почуємо багатьох задушених на першому їхньому слові...

Продовження буде.

Валентина Єрмоленко

Золотий жовтень

Після погожих вересневих днів приходить золотий жовтень. І дійсно, осінь розсипає найбільше золота у жовтні. Дні стають відчутно короткими, а ночі довгими. Стомлене сонце прокидається пізно і ви, встаючи на роботу, не знаєте який буде день, а бува й так, що сонцеві тяжко розігнати ранкові тумани, що все щільніше огортають землю і настирливіше сунуть із своєї далекої півночі на соняшні володіння.

Тумани — то перші провісники холодів. Це по їх стежках так і дивись причвалають Мигички і Мряки, а то й ще з'являться перші Заморозки. Хитрий — це нарід. Біжать з Морозенкових володінь зимові синки, летять до сонцесяйних земель цілісіньку ніч; лише перед світанком прибіжать на місце і починають робити шкоду поки сонце не зійде, а сонця вони бояться. Нашкодять, а тоді тікають від соняшних променів. З переляку пірнають заморозки у калюжі, ховаються у тугі качани капусти, а то й пірнуть у відро, як лишите з водою у дворі.

Встане сонечко і заіскриться земля коштовними самоцвітами, які погубили Заморозки з переляку і вкриється навколо все начебто холодними сльозами. То плаче Земля за минулим літом, за життєдайним теплом, а сонце хоч і підійметься вище і висушить сльози та вже не пригріє, не припече...

Тужить земля за сонцем. Дерева не жаліють соняшного тепла для листя, яке збиралося ціле літо. Віддають все, що мають, а сонечко гріє ледь-ледь, а ночі все холоднішають, і у дерев сил стає все менше. Спадають багрянці з груш і кленів, ронять бурштинові прикраси тендітні берізки, плачуть золотистою живицею сосни і ялинки, тільки дуби міцно тримають своє побуріле листя.

Якщо вам колись приходилось бути в цій порі в лісі чи звернули ви увагу на якийсь шум вгорі, чи прислухалися до нього?

Кожне дерево має свій голос. У безлистих гілках берези вітер посвистує веселіше ніж у інших. Березу любить сонце. Смарагдами яскравіють березові безчисленні листки під гарячим промінням і прогріті наскрізь вони, не зів'явши зовсім, довго ще горять золотом у ясному світлі осіннього дня. Осика звичайно росте там же де й береза, але що за сумовите дерево. Вона ввесь час тремтить наче чогось боїться. Осінній вітер у тонких, голих її гілках, наче стогне. Дехто називає осику чарівним деревом. На багато речей використовують її деревину в домашньому господарстві. Сосна дзвенить завжди ясно. Вершини старих сосен співають свою чудову, древню, як мир пісню. Коли бурними поривами несеться вихор, крутячись і хапаючись за все, що попало, тоді сосни могутнім хором велетенських труб гудуть слідом за ним. Сумно виє ялинка в сердитий вітер. Під час малого ласкавого вітерка вона мовчить і йому нема защо зачепитися, хіба що за вершинку, що як палець стирчить вгорі, показуючи в небо. Темно, вогко й пусто під крислатими гілками старих ялиць.

Дуб — це крикун. Він із-за кожного листка свариться з вітром. Вітер крутить, тягне, намагаючись відірвати дубові листя, а дуб не дає, держить їх кріпко і свариться до безтями з вітром, тому чуєте як він скрипить грубо, зло, наче звір. У дубовому гаю під час вітру чується такий шум наче море бурхає в бурю. Клен — з вітром і холодом — не сперечається. Під першим натиском вітру скидає він свої узорчасті великі листя і вітер з підсвистом мережить порожні гілки.

Воює вітер і з павучками. Рве їхнє павутиннячко і несе розкидає повсюди, а люди кажуть, що то прийшло „Бабине літо", або як тут кажуть „Індіянське літо". Але, як би там не було, а за народними спостереженнями наших предків, яка б не була осінь, але після Покрови (14-го жовтня за н.с.) завжди має бути хоч кілька погожих і теплих днів, а то й цілі два тижні.

Буває і не допише погода, як ото було 4-го жовтня в Ню Йорку. Та в світі, як і в житті бувають несподіванки. В давнину Покрова відігравала значну ролю у створенні календарної обрядовости нашого народу. Це був час весіль. Популярність весіль, а особливо сватань на Покрову обумовлювався закінченням польових робіт, збирався врожай, у селянина з'являвся вільний час і виявлявся найбільш родинний достаток.

З Покровою пов'язано багато легенд і повір'я, що мають зв'язок безпосередньо зі зоряним небом. Та з усіх чи не найпривабливіший щодо місяця жовтня виступає сузір'я „Баби" або „Баба", яке було досить популярне в Україні. Досить пригадати, що центральна площа стародавнього Києва носила назву „Бабин торжок", а велике урочище в сучасному Києві називається „Бабин Яр".

Популярність культу Злати-Баби, культу сивої пращурки, що поруч з Дідом („Ой, Дід-Ладо сіяли, сіяли") залишили помітний слід в обрядовості українського народу. Коли тепла погода стоїть до кінця жовтня, то кажуть, що Злата-Баба турбується про хліборобів, дає їм можливість засіяти озимину, щоб на майбутній рік був добрий урожай жита, пшениці та всякої пашниці. Баба-жінка, мати, прародительниця. У давніх слов'ян була жіночим божеством, яке уособлювало собою хмари, пізніше — світло взагалі або світло Місяця (Звідси Баба — тітка Святовита) Божества — баби.).

Спостереження над природою давав нашим предкам багатовіковий досвід встановлювати деякі залежності між метеорологічними явищами. Якщо на Покрову вітер дув зі Сходу — зима буде холодна; якщо з півночі — холодна з хуртовинами, а як з півдня — тепла. Якщо журавлі відле-

(Закінчення на стор. 4)

Роман С. Голіят

СПІВВ'ЯЗНІ ПРО МИТРОПОЛИТА ЙОСИФА СЛІПОГО

Отець Іван Хома, „Шляхами каторги Блаженнішого Йосифа Сліпого", Видання „Богословії", ч. 57, Рим, 1987, 59 ст.

На початку цієї джерельної публікації, о. д-р Іван Хома каже: „В першу річницю смерти Блаженнішого Патріярха Йосифа подаємо хроніку його ув'язнення і засудів та заслань впродовж 18 років на основі його оповідань, зокрема в 1963-1964 році, доповнюючи їх вістками листів деяких його співкаторжників: українців, поляків, білорусинів, жидів, німців, чехів, австрійців, румунів, мадярів, литовців і італійців".

Большевики арештували львівського Митрополита Йосифа Сліпого 11-го квітня 1945 року та відвезли до тюрми при вулиці Лонцького, а 12-го квітня перевезли його до Києва до найтяжчої тюрми при вулиці Короленка ч. 33. Там водили його на слідство день і ніч. Блаженніший казав, що: „Одного разу ранком, вертаючи з допиту, бачив я на коридорі єпископа Григорія Хомишина, згорбленого і похилого, як вертався з умивальки... А голодування, безсоння і часті довготривалі допити можуть допровадити людину до безум'я. То є ласка Божа, що я витримав ті всі муки".

На допитах там був також й інший слідчий-суддя галичанин і тоді Митрополит довідався, що отець ігумен Климентій старався передати йому якусь посилку, знаючи, що він голодує і після довгих старань Блаженніший Йосиф отримав дещо сухарів, родзинок, покраяної просфори і малий кубок. Відтоді Митрополит почав робити з родзинок вино та правити Службу Божу, в келії, у підземеллі київської тюрми.

„Слідчий суддя Горюн та інші полковники, бачили, що митрополит вже крайно виснажений, після кількох днів безсоння, голоду і виснажуючих допитів, почали його тероризувати до підпису, до відступства, щоб відрікся єдности з Папою, і що за те дадуть йому київську митрополію. Одначе, коли побачили, що з відступством не піде, що Блаженніший готовий радше вмерти, тоді почали оскаржувати його, що він старався погодити націоналістів, що правив св. Літургію для дивізії „Галичина" і т. п. На ділі не могли йому закинути нічого і потім сказали що сидить за покійного Митрополита, а в дійсності тому, що він католицький митрополит. Не могли стерпіти його геройської невгнутої постави супроти них, атеїстів, які хотіли його морально зломити і приневолити, щоб він свою особисту волю окупив ціною зради рідної Церкви чи хоча б дорогою сповидного переходу на московське православ'я".

У Києві — воєнний трибунал із трьох суддів і двох секретарів, у будинку КҐБ, при закритих дверях і під конвоєм засудили Сліпого на вісім років строгих робіт у концтаборах.

З Києва, через Москву перевезли його до концтабору в Новосибірську, а по двох днях до табору в Марійськ, де було 8,000 в'язнів. У тому таборі двох наших хлопців берегли Митрополита перед „урками", але одного разу як провадили в'язнів до „бані" (лазні) — один із злочинців штовхнув Блаженнішого, він упав, зломив собі руку і зімлів. Закликали лікаря, а цей, оглянувши сказав: „Що ж іншим ламають ребра, а вам зломили руку".

Дальший шлях Митрополита провадив через тюрму в Кірові, в 1947 році перевезли його до концтабору в Печорі. По короткому перебуванні в Печорі, повезли його на північ до Інти (180 клм. на північ від Воркути, в найближчому сусідстві Північного Полярного Кола). Тут Митрополит зустрів хворого — виснаженого до костей — єпископа Миколу Чарнецького, якого засудили на шість років. Обох їх обвинувачували в „агітації проти совєтського режиму", на основі ославленого параграфу 54-16, пункт 10.

Совєти боялися Митрополита навіть тоді, коли він був їх в'язнем, і стежили за кожним його кроком та переслідували кожне його слово, — твердить проф. Франц Ґроббауер, спів'в'язень Митрополита. Щоб не дати сексотам обвинувачуючих доказів, вони обидва розмовляли по-латині.

Подорозі з Печори до Інти, Митрополит був у концтаборі у Косьо (Комі АСРС). З Інти перевезли його на Потьму (500 клм. від Москви) в Мордовський АССР. Там Митрополит перебував довше і кількома наворотами. Інколи отримував незначні посилки з харчами, якими він завжди ділився зі своїми співв'язнями.

„Його постійно забирали з табору і кудись возили, а опісля привозили назад. У 1953 р. кінчився його реченець засуду (він був засуджений на 8 років) і його відвезли були до Києва. Там довгий час тримали його в тюрмі і тортурували фізично і душевно. Большевики намагалися зробити з нього свою іграшку, але при Божій помочі Митрополит видержав усі большевицькі методи. Вони хотіли, щоб Митрополит одобрив ліквідацію української греко-католицької Церкви, але він залишився незламний і до кінця вірний своїй Церкві".

На весні 1953 року у „спецлагері" в Мордовському перебував з Митрополитом єпископ Чарнецький і Осип Стадник, колишній директор українського театру. Того самого року викликали Митрополита в Москву й там підполковник купив йому нове вбрання і по двох-трьох днях запровадив його на переговори з генералом Жуковим у справі унормовання відносин з Ватиканом. У Москві дозволено Митрополитові працювати в бібліотеці.

По ліквідації Берії, Блаженнішого перевезли до

(Закінчення на стор. 3)

Марта Тарнавська

ПОТРІБНА ФУНДАЦІЯ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДІВ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I.

У січні 1986 року на 48-му Міжнародному конгресі ПЕН клюбів у Ню Йорку попала мені в руки промоційна брошура з назвою „Foudation for The Promotion of the Translation of Dutch Literary Works", тобто „Фундація для сприяння перекладом голляндських літературних творів". Я здавна займаюся бібліографією англомовних видань і перекладів з української літератури і не раз думала про те, що варто було б процес перекладання української літератури якимсь чином стимулювати, поширювати, підносити на вищий рівень, надавати йому більшої систематичности та цілеспрямованости. Тому брошура ця мене зразу зацікавила. Що представляє собою ця голляндська фундація? Чи не могли б і ми навчитися чогонебудь із досвіду інших?

Голляндська фундація — це створена 1954 року неприбуткова інституція, що є повністю субсидійована міністерствами двох держав: Міністерством добробуту, публічного здоров'я і культури Голляндії та бельгійським міністерством голляндської культури. Голляндською мовою, як відомо, говорить не лише населення Голляндії, але і флямандці, які живуть у північній Бельгії, разом коло двадцять мільйонів людей. Фундація має осідок у Амстердамі. Проводить фундацією рада, що її творять представники голляндських та фляманських організацій письменників, ПЕН клюбів, наукових літературних товариств та видавничих спілок. Бюджет цієї фундації виносить приблизно 300,000 долярів річно; бюро фундації затруднює п'ять осіб, з того три працюють на повну ставку. Голляндці розуміють, що мова їх має у великому світі мале поширення і що література творена цією мовою мусить бути перекладена на одну чи більше великих світових мов, щоби знати шлях до чужомовного книжкового ринку. Промощувати голляндській літературі шлях до чужомовного читача і є основним завданням цієї фундації. Якими способами, якими методами іде голляндська фундація до своїх цілей?) Вона нав'язує зв'язки з чужими видавцями, інформує їх про голляндську літературу, бере участь у міжнародних книжкових ярмарках; 2) вона видає англійською мовою тиражем 3,000 примірників журналик „Красне письменство в Голляндії і Фляндрії" і розсилає його безкоштовно для пропаґування літератури голляндською мовою; 3) вона підшукує відповідних перекладачів і допомагає контактувати їх з видавцями; 4) вона подає редакційну та біо-біографічну допомогу у виготовленні антологій голляндської літератури; 5) вона допомагає письменникам встановити контакти із видавцями і перекладачами та замовляє вибрані уривки творів для перекладу; 6) вона сприяє тому, щоб важливі світові літературні журнали присвячували вряди-годи окремі числа голляндській літературі; 7) вона спонзорує міжнародні поїздки письменників, перекладачів і видавців для поширення особистих контактів, відсвіження мововжитку та пропаганди перекладних видань; 8) вона держить контакт з викладачами голляндської літератури і мови в різних університетах світу; 9) вона координує щорічні пропозиції голляндських кандидатів на літературну нагороду Нобеля. Є в Голляндської фундації ще й інші функції, такі як організація міжнародних літературних фестивалів, співпраця з культурними атташе в голляндських амбасадах чужих країн, прийом чужоземних літературних делеґацій у Голляндії і таке інше.

Думаю, що інформація ця повинна бути для нас, українців, особливо цікава й повчальна. Ось маємо приклад, як державний народ, що ще не так давно був помітною колоніяльною потугою, розуміє, що література творена одною із малих мов потребує уважного піклування та систематичного просування у світ, якщо вона має знайти своє місце у колі світових літератур.

Англійською мовою — подобається комусь чи ні — говорить сьогодні не лише Англія, ЗСА, Канада і Австралія, але і значна кількість людей в Азії, Африці й Европі. Журнал „Економіст", що виходить у Лондоні, у цікавій статті п. з. „Нова британська імперія" в числі за 20-те грудня 1986 року, підрахував, що англійською мовою говорить у світі майже один мільярд людей; для однієї третини цього числа (коло 330 мільйонів) — англійська мова є рідною; для інших — це або друга мова після матірної, або просто додатково вивчена чужа мова. Для 40 країн світу англійська мова є офіційною державною мовою. „Економіст" уважає, що англійська мова, що нею 400 років тому говорило тільки 7 мільйонів людей на британських островах, стала в наш час першою справді універсальною мовою, поширення якої без порівняння більше, ніж було колись в історії поширення латини, арабської мови чи еспанської. Ролю англійської мови в світі розуміють добре навіть у Совєтському Союзі. Совєтські видавництва випускають кожного року велику кількість англомовних видань, не тільки красного письменства, і не тільки політичної пропаганди, але й наукової і технічної літератури.

Добра українська книжка перекладена англійською мовою має перед собою увесь цей мільярдовий потенціял англомовного читача. При високоякісному перекладі та вмілому фаховому комерціялізуванні українська книга могла б здобувати славу Україні по всьому світу.

Продовження буде.

Гантер відзначив третю річницю смерти св. п. Патріярха Йосифа

Дубок біля церкви св. Івана Хрестителя, що його посадив і поблагословив Патріярх Йосиф у 1968 році під час відвідин Гантеру.

Мешканці Гантеру і околиці 12-го вересня ц.р. відзначили жалобну річницю смерти бл. п. Патріярха Йосифа. В церкві св. Івана Хрестителя о год. 10-ій рано поминальну Службу Божу відслужив парох церкви о. прелат Ярослав Свищук, який виголосив зворушливу проповідь про життя, заслання та великі діла — культурно-мистецькі надбання для своєї церкви і народу у вічному місті Римі покійного Патріярха Йосифа. Отець Я. Свищук згадав про наполегливу, довголітню працю Патріярха Йосифа над поширенням католицької віри на Сході, ідучи слідами свого учителя Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького. У церкві, під час відправи співав хор під проводом дяка Любомира Лемпіки.

Після Богослуження у церкві в гражді відбулися жалобні сходини, які започаткував молитвою „Отче наш" о. парох Я. Свищук і попросив до поминкової доповіді Андрія Бука, відомого довголітнього патріярхального діяча. Доповідач накреслив тернистий довголітній життєвий шлях покійного Патріярха Йосифа, повний змагань, турбот, терпінь за Церкву і народ, за які він карався на 18-річному засланні, але не падав духом, не заломався, бо було написано „Ти мусиш терпіти за Українську Церкву". Постійними листами-посланнями до вірних підтримував на дусі не лише своїх співзасланців, але й чужих, які попадали в руки НКВД. Прелегент зачитав одного з листів покійного Патріярха зі Сибіру рік перед його звільненням з каторги. Вичисливши великі діла, які він довершив у Римі після звільнення протягом 21 року на волі, А. Бук підкреслив, що Боже Провидіння дійсно довершило на многостраждальному житті Патріярха богато неймовірних чудесних діл. Згадав про духовий заповіт-пророцтво Слуги Божого Митрополита Андрея про „Знищення УКЦеркви Східного обряду, а відтак великий розквіт і поширення УЦеркви на цілім Сході" та про дві пророчі візії-сни покійного Патріярха в далекому Сибірі. Одна з них сповнилася 24 роки тому, а друга сповниться, бо після Великої П'ятниці приходить славне Воскресіння. Треба вірити, що сповняться пророчі сни-завіщання двох велетнів нашої Церкви XX сторіччя. Закінчив свою змістовну доповідь Завіщанням покійного Патріярха, яке він писав 11 років: „Патріярхат ми вже маємо, його залегалізують, не відказуйтеся від патріярхату, будьте вірні, згідливі, любов не тільки УКЦ, але і православної нас з'єднає в соборну Українську Церкву і віру, бо теперішній церковний поділ минеться... Україна матиме одну Христову Церкву і одного Патріярха... Тоді перенесіть мою домовину зі собору св. Софії в Римі на рідну Українську Землю, до храму св. Юра, біля гробниці Слуги Божого Андрея, а відтак до крипти св. Софії в Києві". Доповідь присутні вислухали з великим зацікавленням, бо доповідач зібрав великий джерельний матеріял про покійного Патріярха.

Пані Марічка на просьбу о. пароха Я. Свищука відчитала свій твір-есей „На схилі пройденого", який віддзеркалив задуму і журбу св. п. Патріярха Йосифа про Українську Церкву, незгоди і гризню української еміграції, що на втіху нашим ворогам приносить горе і безнадію на волю нашого народу і нашої Української Церкви. Есей присутні прийняли довготривалими оплесками.

Жалобні сходини закінчено молитвою за спокій душі бл. п. Патріярха Йосифа. На сцені висів портрет Патріярха Йосифа, прикрашений вишиваним рушником. Після поминкових сходин присутні згадали про похилого, засумованого дубка-красеня біля церкви-гуцулки в Гантері, якого посадив і благословив Дуб-Велетень св. п. Патріярх Йосиф 8-го серпня 1968 року на пам'ятку під час відвідин і благословення церкви св. Івана Хрестителя в Гантері, і застановлялися, чи це не одинокий пам'ятник — живий свідок на поселеннях

Степан Салик

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В списку жертводавців на Український Музей („Свобода" з 30-го вересня ц.р.) помилково подано, що „Кредитівка — Філядельфія" зложила 5,000 дол. Має бути „Українська Щадниця — Філядельфія" — УМ.

ПОСВЯЧЕННЯ ДОМІВКИ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Після посвячення домівки СУА у Воррені (зліва): П. Будзол — почесна голова округи; о. Михайло Стельмах — парох церкви св. Йосафата на Воррен; паніматка — дружина о. Володимира Мельника, пароха церкви катедри Святої Покрови в Савтфілд; о. Бернард Панчук, ЧСВВ, ігумен і парох церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку; Орися Лончина — голова Окружної управи СУА в Дітройті; Марія Савчак — голова Головної Управи СУА; Ліда Колодчин — голова Комітету придбання домівки; о. Володимир Мельник — парох церкви катедри Святої Покрови у Савтфілд; Марія Квітковська, голова СФУЖО; д-р о. Севастіян Сабол; Олена Климишин — почесна голова округи, і Рома Дигдало — ведуча імпрези.

Новообрана голова Головної Управи Союзу Українок Америки Марія Савчак у привітальному слові на святковому бенкеті з нагоди посвячення домівки СУА у Воррені сказала, що українське жіноцтво в минулому помагало будувати церкви, народні доми, школи та інші установи, а про свою власну хату, навіть „з лободи", — не подбало. А це вперше дітройтське організоване жіноцтво придбало собі власний дім, власну домівку. Цю заслужену похвалу одержала від представниці Централі Окружна управа СУА — Дітройт разом з її членством. Щоб одержати таку похвалу, Окружна управа СУА спільно зі своїми Відділами вже багато років вели розмови над пляном про свій власний дім і постійно при всіх нагодах доповнювали фонд будови. А останні кілька місяців праця над пляном Комітету придбання домівки була доведена до успішного кінця. У сусідньому з Дітройтом містечку Воррен куплено будинок на головній вулиці Раєн, ч. 27040. Поновлено його і на день 13-го вересня ц.р., як заповіли повідомлення, призначено з того приводу „Святковий день" і бенкет. Перед бенкетом, за українським традиційним звичаєм, відбулося урочисте посвячення домівки, яка служитиме для справ СУА. Головою Комітету придбання домівки була Ліда Колодчин, яка за свої труди була нагороджена грамотою вдячности. Грамоту вдячности також одержала Стефанія Оглаб'як — скарбник Комітету.

У досить просторій кімнаті запрошені гості, кумидобродії, що прибули з Філядельфії, Клівленду, і разом з представницями 14-ти Відділів СУА метропольтального Дітройту були учасниками тієї святкової події. При головній стіні прибрано стіл чорнобривцями, традиційною шанованою поколіннями інкрустованою Трійцею, Святим Письмом, хрестом, пшеницею. Отець Вернард Панчук, ЧСВВ, ігумен і парох церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку і отець пресвітер Володимир Мельник, священик церкви катедри Святої Покрови в Савтфілді, відбули обряд посвячення домівки, в якій працьовиті дітройтські свідомі „союзянки" будуть дружньо зустрічатися, відбувати свої збори, наради тощо. Будуть проводити свої власні ідеї в життя вже у власній хаті, щоправда не „з лободи", але мурованій, з модерним устаткуванням.

Після посвячення голова Окружної Управи СУА-Дітройт Орися Лончина запросила гостей до Українського Культурного Центру при тій же вулиці на бенкет-обід та мистецьку програму. Після відспівання гимнів та всіх інших формальностей, звідомлень про купно дому, вручення грамот, молитви та обіду, гарну промову виголосила голова Головної Управи СУА Марія Савчак.

Окремо представлено громаді новий доріст, молодих талановитих жінок, яких вже відзначувано на різних конвенціях за непересічні успіхи у своїх професіях: Уляну Климишин — археолога, директорку Центру багатокультурности, Галину Сливинську-Петравскас — віцепрезидента у підприємстві Форда, Ліду Балтарович-Крайнц — спеціяліста у відділі швидкої медичної допомоги, Оксану Скипакевич-Ксенос — старшину військового суду Четвертої армії ЗСА Марту Шаран — коментатора телевізійної мережі, якими пишається українська громада Дітройту.

Дуже милою несподіванкою був виступ співачки Терені Княгиницької, яка своїм ліричним сопрано відспівала в'язанку пісень: В. Мацюка „Веснянка", О. Нижанківського „В гаю зеленім" та С. Воробкевича „Як бим була зазулев". Вона також започаткувала імпрезу відспіванням трьох гимнів. Фортепіяновий супровід був у руках Марії Лончини-Лісовської, яка в тій же програмі мала ще й свої сольові виступи: Л. Ревуцький „Пісня" та Ю. Рожавська „Веснянка".

Публіку привела до веселого настрою Наталя Гевко, яка з ерудицією актора передала гумореску-фейлетон Едварда Козака „У лікаря". Вона ж, як заступниця голови Окружної управи, також і закривала словом подяки святковий полуденок.

Льотерією займалася Ліда Пакула, що також є заступницею голови Управи. Новиною було тут, що самі голови Відділів витягали льотерійні квитки-виграші. Програму проводила бездоганно Рома Дигдало. Молитви провели о. Вернард Панчук, ЧСВВ, при відкритті, а о. Володимир Мельник — при закритті.

Програмка цього святкового дня мала десять сторінок, з чого на чотирьох сторінках вміщено прізвища щедрих кумів-добродіїв та прізвища тих, які склали подарунки для прикрашення домівки, а також прізвища Комітету святкувань, склад якого тут подається: Орися Лончина, голова Окружної управи, Ліда Колодчин, голова Комітету придбання домівки і голова святкового комітету, Олена Лісківська, секретар, Стефанія Огляб'як, скарбник, д-р Марія Балтарович, Наталя Гевко, Ольга Гриньків, Рома Дигдало, Олена Климишин, Дарія Конюх, Олександра Лятишевська, Калина Миколенко, Ліда Пакула, Христина Панасюк і Мирослава Цап — члени.

Ця імпреза, що пройшла з успіхом, перекликалася з осіннім збором, багатим досягненням у природі, з вислідом щирого, стійкого вкладу муравлиної праці всіх союзянок великого Дітройту.

Михайло Бажанський

Померла Д. Терещук-Яременко

Нюарк, Н.Дж. — У вівторок, 13-го жовтня 1987 року, тут померла після довгої й тяжкої недуги бл. п. Дарія Терещук-Яременко.

Панахида буде правитись у п'ятницю, 16-го жовтня, о год. 7:30 вечора в похоронному заведенні Литвин і Литвин, при 1600 Стайвезент авеню в Юніон, Н. Дж., а похорон в суботу, 17-го жовтня, о год. 9:30 рано до церкви св. Івана Хрестителя при Сенфорд авеню в Нюарку, а відтак на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в Бавнд Бруку.

Залишились в жалобі: муж Антін, братаниці Лідія Лисак й Ірина Яворська з родинами, сестрінок Ярослав Ситник з родиною, братова Моніка Терещук з родиною і кузен Роман Алеськевич з родиною.

МИРОСЛАВА СТАХІВ РОЗПОВІСТЬ ПРО „УКРАЇНСЬКІ ІКОНИ"

Бруклин, Н. Й. (М.Р.). — Тут, в Авдиторії української католицької школи св. Духа, при 162 Норт П'ятій вулиці, о годині 1-ій по полудні, в неділю, 18-го жовтня, заходом 21-го Відділу Союзу Українок Америки, відбудеться лекція - доповідь музеознавця і кураторки Музею УПЦеркви в Савт Бавнд Бруку Мирослави Стахів на тему „Українські Ікони". Готуючись до цієї лекції з циклу відзначення 1000-ліття Християнства на Україні-Русі, прелегентка — відома серед українців і не-українців зі своїх цікавих виступів — дбайливо і ґрунтовно використала пребагаті джерела й матеріяли, що стосуються неоціненних українських ікон, серед яких є багато чудотворних.

Вступ на презентацію — 2 дол. Відділ влаштовує після лекції буфет-полуденок.

Дня 21-го серпня 1987 р. несподівано відійшла у Вічність

бл. п.

НУСЯ КРОХМАЛЮК

з дому ЛУКІЯНОВИЧ

наша шкільна товаришка і приятелька

У її пам'ять буде відправлено

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

в церкві св. Юра в Ню Йорку, Н. Й.
19-го жовтня 1987 р. о год. 7-ій ранку

ПРИЯТЕЛІ

Ділимося сумною вісткою з Приятелями та Знайомими, що в дні 27-го вересня 1987 року, прийнявши Найсвятіші Тайни відійшла у Вічність на 92-му році життя в Пармі, Огайо
наша Найдорожча й Незабутня
МАМА й БАБУНЯ

бл. п.

МАРІЯ ЯНІВ

з МАХНИЦЬКИХ

народжена 12-го травня 1895 р. у Львові, медсестра Української Галицької Армії, вдова по бл. п. д-рові ЮРІЄВІ ЯНОВІ

ПАНАХИДА була відправлена у вівторок, 29-го вересня у похоронному заведенні Братів Головчаків.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в середу, 30-го вересня 1987 р. о год. 10-ій ранку з катедри св. Йосафата в Пармі, Огайо на цвинтар свв. Петра і Павла.

У глибокому смутку:
доньк — МІРА САГАЙДАК з мужем
внук — СТЕПАН САГАЙДАК
та ближча й дальша Родина в Україні

Співв'язні...

(Закінчення зі стор. 2)

дому інвалідів до Кузьмінки, на північ від Красноярська. У Маклакові - Кузьмінці — під домашнім арештом, Митрополит був від 1953 - 1957 років.

У 1957 році вивезли Митрополита до Києва, тримали його в тюрмі один рік. Там знову судили його при замкнених дверях і засудили на 7 років таборів. З Києва перевезли його на Камчатку, етап тривав 3 місяці. У 1959 році Митрополит був у Ташкентських таборах у Середній Азії. 1960 року перевезли його на Потьму, а відтак возили його на переговори до Києва в справі Церкви, а тому, що з них остаточно нічого не вийшло „мене відіслано назад до лагеря".

При кінці 1960 року Митрополита Йосифа повезли ще раз до Києва, посадили в тюрму вимагаючи від нього відкинення Унії. Потім намовляли виступити з якимись відозвами проти Папи, проти націоналістів за кордоном і проти закордонної опозиції. Кілька разів водили Блаженнішого Йосифа до міністра, а він переконував про неправильність Унії. Як в минулому, так і в 1961 році в Києві Блаженніший давав відмовну відповідь.

Там, у Київській тюрмі, в ізоляторі, Митрополит Йосиф, маючи 70-ий рік життя, виснажений до краю 16-літньою каторгою та допитами, написав на самі свої уродини 17-го лютого 1961 року два довгі листи — оскарження совєтської влади на Україні. Одне було заадресоване до першого секретаря комуністичної партії в Україні, а друге до українського уряду. Мабуть зате кинули його на найтяжчий етап з Києва до Мордовії куди приїхав, мабуть, у жовтні 1961 року. 12 жахливих пересилок з найгіршими бандитами в голоді і нічних холодах. „Десь над Волгою, думав, що згине, сів коло параші' і тоді якісь незнайомі прийшли й взяли його ближче вікна. Дуже тяжко хворий доїхав до Мордовії, дістав запалення легенів і лікар положив його до стаціонаря, але 'опер' викинув його зі стаціонаря з горячкою 40 Цельзія. Мусів лежати в бараку й литовський священик о. Сваринскас — фельчер врятував його пігулками пенецеліни, але ослабло серце". У Мордовії перебував аж до свого звільнення в січні 1963 року.

На Воркуті в 1948 році були: єпископ Йосафат Коциловський і єпископ Григорій Лакота, а в 1951 році в Читі.

У своєму Другому Пастирському Листі з датою 28-го березня 1954 року Митрополит Сліпий згадує про смерть єпископа Чарнецького і єпископа Лакоти. Майже кожного року було болай два Пастирські Послання, які доходили до священиків і вірних не тільки в Західній Україні, але і на Сибірі.

Ця праця о. д-ра Івана Хоми має ряд джерельних відкликів, свідчень колишніх співв'язнів Митрополита Сліпого, які після його звільнення відвідували його в Римі. Ця публікація є важливим джерелом до історії Української Католицької Церкви в Україні. Хочеться вірити, що при фінансовій підтримці нашого громадянства, повищу працю о. д-р Іван Хома розпрацює до багато більшого формату.

РЕЧНИК ПРЕЗИДЕНТІВ головних жидівських організацій у З'єдинених Стейтах Америки Морріс В. Абрам заявив кореспондентам, що американське жидівство не буде вмішуватись до внутрішніх справ Ізраїля і не займатиме становища, наприклад, до справи скликання чи нескликання міжнародної конференції для полагодження спорів Ізраїля з арабськими державами, не зважаючи на те, що одна із складових організацій вимагає, щоб американські жиди виливали на уряд прем'єр-міністра Іцака Шаміра, щоб він погодився на таку конференцію. Між Шаміром і міністром закордонних справ Шімоном Перезом існує різниця поглядів на цю справу, яка може закінчитися кризою в уряді і розписанням нових парляментарних виборів.

ПОДЯКА

Дня 30-го травня 1987 р. відійшов у Вічність наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО І ДІДО

бл. п.

ІВАН СТАРЕЙКИЙ

Тією дорогою складаємо щиру подяку нашим Приятелям, Знайомим і Рідним за участь у похоронних відправах, за квіти, за листовні й усні вислови співчуття, за пожертви на Служби Божі та на народні цілі.

Ми дякуємо Впреп. о. Пароховї Теодорові Данюсяр за його поміч, за похоронні відправи, за його сердечні вислови співчуття від себе, від церкви і від української громади в Аллентавн, Па.

Щиро дякуємо Впреп. о. Митратові Василеві Середовичеві за літургічні відправи в церкві та на цвинтарі в Сиракюзах.

Дякуємо проф. Михайлові Керкуш з Аллентавну та дякуємо п. Дякові зі Сиракюз та всім співакам за прекрасний спів під час похоронних відправ.

Сердечно дякуємо за зворушуючі прощальні промови після Парастасу і Панахиди п. Степанові Сілецькому, під час Тризни о. Теодорові Данюсяр, п. Михайлові Ґолец в Аллентавн, о. Митратові Василеві Середовичеві і Андрієві Біликові в Сиракюзах.

Під час похоронів проведено збірку на (1) Українське Слово і (2) Гарвардський Проєкт та (3) на оселю ім. О. Ольжича. Сердечно дякуємо всім.

(1) На УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО:

АЛЛЕНТАВН: Ольга і Андрій Білик $100; Ольга Старейка $50; Іван Собловий $50; Андрій Ґелетканич $25; Зенон Михалевський $15; Петро Кіра $10; Анна Дністрян $10; Александер Білинський $10; Михайло Ґолець $10; Григорій Ґолець $10; Анна Вокрін $10; мґр Роман Ґелетканич $10.

Разом $310 00

СИРАКЮЗИ: мґр Михайло Середович $25; М. і Х. Ґелетканич $20; Любомир Білик $20; Володимир Ревюк $20; о. Митрат Василь Середович $10; Михайло Кривий $10; Андрій Гірняк $10; Михайло Фанок $10; Джан Іваник $10; Іван Пиндус $10; Михайлина Величко $10; Микола Коцан $5; Олекса Бриндзян $5; Євхим Костюк $5; А. Павлюк $1.

Разом $171 00

КАНАДА: Марія Скорубська $20

АЛЕКСАНДРІЯ, ЗСА: Патрік і Сара Доернінґ $15

Разом $35 00

Загальна сума на Українськи Слово $516 00

(2) На ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ:
Ольга Старейка $50; Іван Собловий $50

Разом $100 00

(3) На ОСЕЛЮ ім. О. ОЛЬЖИЧА
Пані Мальвіна Чаповська $20.

Разом $20 00

Щиро дякуємо всім.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

РОДИНА

ОЛЬГА — дружина
ОЛЬГА й АНДРІЙ БІЛИК — дочка, зять і внуки

ПРЕЗИДЕНТ ЄГИПТУ Госні Мубарак започаткував у понеділок, 12-го жовтня, свою другу шестирічну каденцію на пості президента Єгипту. Його уряд має чимало проблем до розв'язання, соціяльного і економічного порядку. Після повновного заприсяження у парляменті Мубарак виголосив довгу дві й півгодинну доповідь, заторкуючи усі важливі проблеми країни, які чекають розв'язки. При тій нагоді він заторкнув цілий ряд міжнародних справ, в тому числі співпрацю з Ізраїлем і закликав до тісної співпраці усі прошарки населення, бо, на його думку, тільки у єдності Єгипет зможе побороти існуючи труднощі, поширити торгівлю, поліпшити життєвий рівень населення і піднести престиж держави в очах світу.

ПРОКУРАТУРА В РІО ДЕ ЖАНЕЙРО обвинуватила кількох лікарів, власників клініки для лікування рака й інших хворіб радіоактивними лучами, які замкнувши клініку з уваги на брак пацієнтів, випустили в повітря радіоактивний матеріял від якого постраждало 40 осіб, 10 з них дуже тяжко. Вони відповідатимуть перед судом за поранення 10-ох осіб і пошколження здоров'я багатьом іншим. Загально припускають, що деякі власники клініки можуть отримати вирок доживотної тюрми. Вміжчасі стало відомо, що число захворінь від радіоактивности зросло до 41 осіб, уряд здоров'я наказав закрити ще два мешканеві будинки в Анаполісі, місті з 1,2 мільоном населення, яке розташоване приблизно 130 миль на південний захід від столичного міста Бразилія і 28 миль від Ґоіанії, місцевости де був випущений в повітря радіоактивний матеріял. Державні і здоровельні установи призналися, що випадок з радіяцією є одним з найсерйозніших в історії Бразилії, бо його тяжко контролювати і він переноситься з місця на місце.

Комітет Оборони Української Спадщини
та
Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу
закликають Вас

СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВИ

на його працю та акції для

1. **Поширювання правди про Україну**
2. **Поборювання очорнювання та знеславлювання українців**
3. **Оборони громадянських прав українців**

Пожертви просимо пересилати тільки чеками, або поштовими переказами (не готівкою) на:

Ukrainian Heritage Defense Fund
c/o Ukrainian National Association
30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

враз з виповненим вирізком цього заклику.

Просимо подати суму пожертви, своє ім'я, прізвище та адресу.

Сума пожертви $

ім'я та прізвище

число дому, вулиця

місцевість стейт поштовий код

ВІДВІДИНИ ПАПИ В ДІТРОЙТІ

Заплановані відвідини Папи Івана Павла II в Дітройті й Гемтремку були відомі українцям кілька місяців наперед. Свідомий великого історичного значіння тих відвідин, Єпископ Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, доручив парохові парафії української католицької церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку ввійти в контакт з римо-католицькою архидієцезією, щоби в плян відвідин Папи включити зустріч з нашою церковною ієрархією та священиками. Така зустріч була б не тільки великим душевним підйомом для українців-католиків в Америці, але також для українців-католиків в Україні.

На жаль, помимо кількакратних спроб цей контакт нав'язати, до цього не дійшло, так що в плян перебування Папи в Дітройті чи Гемтремку така зустріч не була включена.

Несприятливе наставлення архидієцизії виявилось ще вимовно в брошурі, виданій в зв'язку з приїздом Папи. Вичисляючи етнічні групи, що замешкують в Гемтремку, в брошурі вичислено росіян, альбанців, югославів і муринів. Це що в Гемтремку існує від десяток літ українська церква Непорочного Зачаття, велике гарне приходство, парафіяльна середня школа, українська православна церква, до свідомости архидієцезії не дійшло. Натомість вона відкрила неіснуючих росіян.

Не даючи за програну, о. ігумен Вернард Панчук звернувся до польської парафії в Гемтремку з проханням включити в часі відправи в присутності Папи слідуючу молитву: „За всіх українців, що дома та на засланнях серед переслідувань визнають Христову віру, за скріплення їхньої віри, за оживлення їхньої надії на перемогу добра над злом та за розпалення всеобіймаючої любови — Господу помолімся".

На жаль і цю молитву не було допущено, бо, як вияснив польський священник, приїзд Папи-це не етнічна зустріч. Папа не приїжджає до Гемтремку. Він приїжджає до польської спільноти в Америці і вона є запрошена прийти і його почути.

Вміжчасі виникла поголоска, що Папа таки відвідає нашу церкву. Коли українській громаді попала в руки згадана брошура, пригноблення та рівночасно обурення огорнуло усіх.

Було однак заплановано, що українські злучені хори відспівають ряд релігійних пісень в часі передполудневого Молебня, в суботу, 19-го вересня, в присутності Папи. Скінчилося однак так, що хор виступив аж по від'їзді Папи.

Сам Молебень був рівночасно релігійною і патріотичною польською подією. Архиєпископ Шока виголосив привітальну промову по-польськи і на наше превелике здивування згадав, що тут також є українці.

Проповідь Папи Павла Івана II може служити як блискучий взірець поєднання релігійного і патріотичного змісту. Висловлюючи радість з відвідин так великої польської громади, він звернувся також до присутних українців в українській мові цими словами: „В особливий спосіб сердечно вітаю цілу українську спільноту в Дітройті. Ви є близькі моєму серцю. Коли обходите урочисто Тисячоліття Хрищення Київської Русі-України, з глибини мого слов'янського серця благословляю усіх синів і дочок св. Володимира Великого і св. Ольги, також вірних Церкві в Україні і на еміґрації".

Його щирі слова у великій мірі злагіднили розчарування українців-католиків, викликаного організаторами цієї історичної події. Дальший хід його проповіді — це були вислови похвали для польської громади за її релігійність та суспільні надбання на американській землі. Згадав духовну семінарію в околиці Дітройту, яка до цієї пори випустила 3,000 священиків. Взивав затримати духову спадщину, „бо нарід, який затрачує традицію, стає плем'ям".

По закінченні Молебня Папа відразу від'їхав, так що, як вже було згадано, наш хор співав свої пісні вже в його непросутності.

Але наші розчарування ще не закінчились. По полудні була заплянована Служба Божа на спортовому стадіоні, який поміщує 90,000 людей. В часі цієї відправи вибрані два представники різних національностей мали отримати Святе Причастя з рук Папи. Від українців був вибраний д-р Павло Джуль, другий з причини недиспозиції не був присутній.

І в часі цієї величної Літургії виголошені були молитви-прохання від поляків, в'єтнамців, корейців, американських сеньйорів, еспанців та литовців. Ці останні просили Божого благословення у зв'язку із 600-літтям їхнього християнства. Виголошення відповідної молитви українськими представниками не було включене в програму. І д-р Джуль відчував це, відчував також присутній наш Владика Лотоцький. Ми відзначаємо 1000-ліття нашого християнства, жаден з повищих народів не поніс стільки жертв, кривд та терпіння як українські католики, заховуючи вірність Католицькій Церкві. Але про це ніхто не хоче говорити, а нас самих не допускають.

В Дітройті Папа прощався з Америкою. Дякуючи за гостину, заявив: „У вашій пісні ви співаєте про гарну Америку. Так вона є гарна своїми маєстатичними горами та плодючими долинами, своєю добротою та жертвенністю, прихованою в кипучих містах та розлогих передмістях, своєю ґеніяльною винахідливістю і могутнім поступом, своїм стремлінням до досконалости і бажання направити зло".

Володимир Баран

Співає український об'єднаний хор.
(Фота: Мирося Стефанюк)

Кореспондентка католицького аґентства переводить інтерв'ю з хористкою Ларисою Стасів-Гнатюк і диригентом Павлом Оначуком.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ !

Лишається дуже мало часу для приготувань до гідного відзначення найбільше величної події української історії, 1000-ліття прийняття християнства українським народом.

Допоможіть своєю скорою і щедрою пожертвою виконати всі заплянозані акції Крайового Комітету Тисячоліття Християнства в Україні.

Чеки проситься виставляти на: UUARC, INC. — MILLENNIUM OF CHRISTIANITY IN UKRAINE FUND та висилати на адресу: 1319 W. Lindley Avenue., Philadelphia, Pa. 19141.

Пожертви звільнені від уподаткування.

Складаю (складаємо) пожертву в сумі ....

Посвідку проситься виставити на ....
(по-англійськи)

та переслати
на адресу
(по-англійськи) ....

Дата

Підпис

Золотий...

(Закінчення зі ст. 2)

тіли у вирій ще до Покрови — чекай на ранню холодну зиму.

Пташиний та тваринний світ також по-своєму готується до зміни в природі. Птахи, що не лишаються на зиму, гуртуються в зґраї, переходять „вишкіл", добувають досвід перед далекою дорогою лету з одного континенту на інший. Над гаями, в парках, навіть на ваших власних подвір'ях чуєте пожвавлений пташиний гомін,так начебто птахи радяться між собою. Лісні тварини також готуються до зими. Міняють підстилку в своїх житлах. Стару викидають, а свіжу нову добре підсушену вкладають та ще додають туди гігроскопічного моху — сфагнуму, що заживляє садини та дряпанини, особливо за цим пильнує борсук (Badger), не забуває покласти й рум'янок, який забиває шкідливих комах, гілочку черемухи і сучки чебрецю — середники проти шкідливих мікробів. Підстеляє й конюшинку з приємним медовим запахом. Вивірки набирають товщу, а також кладуть запаси сухих грибів, горішків, жолудів у дупла дерев, під старі пні або в мох, щоб легше було перебути зиму. У лосів своя пора. У них починається т.зв. гон...

Чудова погода в цю пору. Золота осінь, як мати завжди добра, дбайлива, кожний її місяць, кожний тиждень — все в турботах, особливо для селянина - фармера. Використовуйте і ви момент прощання природи з життям до нової весни. Їдьте в ліси, парки, в поле — не сидіть вдома. Один з поетів України написав так:

Ще попереду осінь,
незатишна і холодна.
Ваблять очі
пречисті,
наче вимиті,
небеса.
В лузі бабине літо
розстелило свої полотна,
і на них аж яскріє
під сонцем роса.

А ночами високими
під осінніми зорями,
в чорно-сизому небі,
в рахманності височини,
над містами і селами,
над полями і горами
чути крик журавлів:
до весни! До весни!
До весни!

Сум? Та ні.
У душі променисто ж по вінця
Так спокійно і думно
в цій прозорості-ясності

Як потрібно буває
із природою наодинці
нам побути
хоч інколи у житті!

Це ж так просто.
І не стане ніхто на заваді
Йдіть на луки,
до лісу,
по озерах вночі пливіть,
щоб відчути себе
ну хоч крихтою
світогромаддя
до безмежності всесвіту
прилучитися хоч на мить.

Мих. І.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ПЕТРО НОҐАЧ, член УНС Відд. 379-го ім. св. Юрія в Чикаго, Ілл., помер 26-го липня 1987 року на 89-му році життя. Нар. 12-го січня 1898 року в Україні. Членом УНС став 1953 року. Залишив у смутку дружину Теклю, сина Филимона з дружиною Галиною, сина Юрка з дружиною Дарією і Петра, дочку Анну Скібіцьку і троє дітей — Корнелю Яцків, Марійку Вовк і Василя з родинами. Похорон відбувся 29-го липня 1987 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаго, Ілл.
Вічна Йому Пам'ять!
Василь Семків, секр.

КАТЕРИНА СВЯТИЙ, член УНС Відд. 143-го Т-ва „Любов" в Ґрейт Медовс, Н.Дж., померла 23-го серпня 1987 року на 83-му році життя. Нар. 27-го липня 1904 року в Україні. Членом УНС стала 1963 року. Залишила у смутку мужа Миколу. Похорон відбувся на цвинтарі „Піквест Юніон" в Ґрейт Медовс, Н.Дж.
Вічна Їй Пам'ять!
Анна Мандзюк, секр.

МАРСЕЛ БАВРОВСЬКИЙ, член УНС Відд. 81-го ім. свв. Петра і Павла в Картіс Бей, Мд., помер 20-го серпня 1987 року на 73-му році життя. Нар. 12-го листопада 1913 року. Залишив у смутку дружину Роз, сина Йосифа і двох внуків. Похорон відбувся 21-го серпня 1987 року на цвинтарі Сідар Гилл в Балтиморі, Мд.
Вічна Йому Пам'ять!
А. Лукіянчук, секр.

ГЕЛЕН ЛЕВОНУК, член УНС Відд. 143-го Т-ва „Любов" у Ґрейт Медовс, Н.Дж., померла 23-го серпня 1987 року на 71-му році життя. Нар. 2-го грудня 1915 року в Ґрейт Медовс, Н.Дж. Членом УНС стала 1957 року. Залишила у смутку мужа Александра, дочку Дороту і синів: Едварда і Александра. Похорон відбувся на цвинтарі Ріквест Юніон у Ґрейт Медовс, Н.Дж.
Вічна Їй Пам'ять!
Анна Мандзюк, секр.

СТЕПАН ПИНДИК, член УНС Відд. 20-го Т-ва „Згода" в Гемтремку, Миш., помер 15-го серпня 1987 року на 70-му році життя. Нар. 18-го червня 1917 року в Клівленді, Огайо. Членом УНС став 1939 року. Залишив у смутку дружину Анну, доньку Христину Тремонті і двоє внуків. Похорон відбувся 18-го серпня 1987 року.
Вічна Йому Пам'ять!
Р. Куропась, секр.

СТЕПАН ШАБЕЛЬ, член УНС Відд. 140-го ім. св. Михаїла у Янгставні, Огайо, помер 22-го серпня 1987 року на 70-му році життя. Нар. 11-го квітня 1917 року в Огайо. Членом УНС став 1935 року. Залишив у смутку дружину Гелен. Похорон відбувся 25-го серпня 1987 року на цвинтарі Кальварія в Янгставні, Огайо.
Вічна Йому Пам'ять!
Іван Сенич, секр.

АННА ҐБУР, член УНС Відд. 291-го ім. Т. Шевченка в Клівленді, Огайо, померла 23-го серпня 1987 року на 77-му році життя. Нар. 12-го лютого 1910 року в Україні. Членом УНС стала 1937 року. Похорон відбувся на цвинтарі Бруклин Гайтс в Клівленді, Огайо.
Вічна Їй Пам'ять!
Віра Напора, секр.

ЕВГЕН ТХОРЕВСКИ, член УНС Відд. 441-го ім. Т. Шевченка в Тандер Бей, Онтаріо, помер 5-го липня 1987 року на 86-му році життя. Нар. 2-го лютого 1901 року в селі Фермівка, Золочів, Україна. Членом УНС став 1956 року. Залишив у смутку сестру Анну Дроздовську і родину в Україні. Похорон відбувся 8-го липня 1987 року на Мавнтен В'ю Семетері в Тандер Бей, Онт. Канада.
Вічна Йому Пам'ять!
Д. Заневич, секр.

ЙОСИФ ФАЛАТ, член УНС Відд. 38-го ім. св. Миколая в Авбирн, Н.Й., помер 5-го вересня 1987 року на 57-му році життя. Нар. 25-го жовтня 1930 року в Авбирн, Н.Й. Членом УНС став 1949 року. Залишив у смутку дружину Міллдред і дітей: Вілліяма, Нeнсі, Сандру і Давида. Похорон відбувся 9-го вересня 1987 року на цвинтарі св. Йосифа в Авбирн, Н.Й.
Вічна Йому Пам'ять!
Едвард М. Ґузилак, секр.

Д-р Ілля Мула — адвокат, член УНС Відд. 399-го Т-ва „Леви" в Чикаго, Ілл., помер на 77-му році життя. Нар. 1911 року в селі Петрилів, повіт Товмач, Україна. Членом УНС став 1961 року. Залишив у смутку кузинів у Торонто, Канада та дальшу родину в ЗСА і Україні. Похорон відбувся 26-го серпня 1987 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаго, Ілл.
Вічна Йому Пам'ять!
Роман Б. Приймак, секр.

МИХАЙЛО ЛИСИЙ, член УНС Відд. 441-го ім. Т. Шевченка в Тандер Бей, Онтаріо, помер 7-го серпня 1987 року на 80-му році життя. Нар. 1907 року в селі Вербовець, Волинь, Україна. Членом УНС став 1949 року. Залишив у смутку дружину Сузанну, доню Олену з мужем Орій Барфус, сина Євгена з дружиною Сузанною, сина Михайла, дочку Марію з мужем Карлом Федерлі, дочку Ірису з мужем Родні Логозо, дочку Анну з мужем Дезі Анналa та дочки Наталю і Катерину Лисий, як також 19 внуків. Похорон відбувся 11-го серпня 1987 року на цвинтарі Рівер Сайд в Тандер Бей, Онт.
Вічна Йому Пам'ять!
Д. Заневич, секр.

МАРІЯ КОВАЛЬ, член УНС Відд. 423-го ім. Евгена Коновальця в Чикаго, Ілл., померла на 69 році життя. Нар. 1918 року в Україні. Членом УНС стала 1954 року. Залишила у смутку мужа Теодора, сина Юлія, доньку Люцію Ширман з мужем, внуків Михайла і Дженіфер та дальшу родину в Україні. Похорон відбувся 3-го серпня 1987 року на цвинтарі св. Андрія в Блумінг Дейл, Ілл.
Вічна Їй Пам'ять!
Юлія Назаревич, секр.